

บทบาทของบรรณารักษ์อาวุโสต่อพัฒนาการห้องสมุด
และบรรณารักษศาสตร์ในประเทศไทย

นางสาววิลาวัดน์ เติษัญญวราภูด

004803

ศูนย์วิทยทรัพยากร

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต
แผนกวิชาบรรณารักษศาสตร์

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. ๒๕๖๐

The Roles of Senior Librarians in the Development of Libraries
and Librarianship in Thailand

Miss Wilawan Taetunyawaragul

A thesis Submitted in Partial Fulfilment of the Requirements

for the Degree of Master of Arts

Department of Library Science

Graduate School

Chulalongkorn University

1977

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบัณฑิต

[Signature]
.....

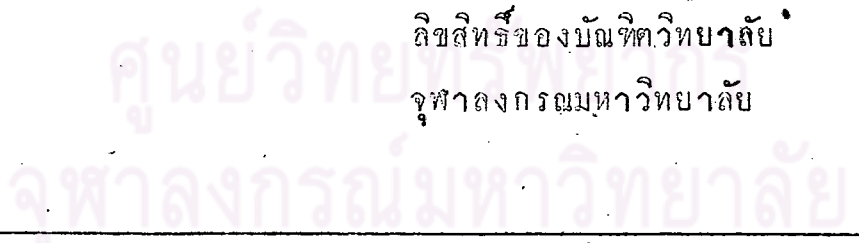
(ศาสตราจารย์ วิศิษฐ์ ประจวบเหมาะ)
คณบดี

คณะกรรมการตรวจวิทยานิพนธ์..... *[Signature]*ประธานกรรมการ
(ศาสตราจารย์ สุทธิศักดิ์ อัจฉริยวงศ์)

[Signature]กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ อัมพร ทีชะระ)

[Signature] *[Signature]*กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สาวิตรี แพงสภา)

อาจารย์ผู้ควบคุมการวิจัย..... ผู้ช่วยศาสตราจารย์ อัมพร ทีชะระ
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

หัวข้อวิทยานิพนธ์..... บทบาทของบรรณารักษ์อาวุโสต่อการพัฒนาการห้องสมุดและ
บรรณารักษศาสตร์ในประเทศไทย
โดย..... นางสาว วิลาวัลย์ เจริญญูวราภุช
แผนกวิชา..... บรรณารักษศาสตร์

หัวข้อวิทยานิพนธ์ บทบาทของบรรณารักษ์อาวุโสต่อพัฒนาการห้องสมุด
 และบรรณารักษศาสตร์ในประเทศไทย
 ชื่อ นางสาว วิลาวัณย์ เศวตชูญวารากุล แผนกวิชาบรรณารักษศาสตร์
 ปีการศึกษา ๒๕๖๘

บทคัดย่อ

วิทยานิพนธ์ เรื่องนี้มีวัตถุประสงค์จะศึกษาพัฒนาการห้องสมุดและบรรณารักษศาสตร์
 ในประเทศไทยจากบทบาทและผลงานของกลุ่มบรรณารักษ์อาวุโส ซึ่งเป็นผู้นำในวิชาชีพนี้
 นับแต่ระยะเริ่มต้นพัฒนาการจนถึงปัจจุบัน

วิธีวิจัยใช้การวิจัยจากเอกสารโดยศึกษาหัวข้อที่เกี่ยวกับมาตรฐานห้องสมุดและ
 ทฤษฎีของวิชาชีพจากหนังสือ วารสาร และใช้การสัมภาษณ์บรรณารักษ์อาวุโสกลุ่มหนึ่งซึ่งมี
 วุฒิ ประสบการณ์ในระดับใกล้เคียงกัน เคยร่วมงานวิชาชีพบรรณารักษศาสตร์มาด้วยกันเพื่อรวบรวม
 ข้อมูลที่ยังไม่เคยมีการบันทึกไว้มาก่อน

ผลการวิจัยพบว่านับแต่เริ่มต้นพัฒนาการจนถึงปัจจุบัน บรรณารักษ์อาวุโสใช้เวลา
 ประมาณ ๒๐ ปีในการเปลี่ยนแนวความคิดเรื่องห้องสมุดในประเทศไทย จากสถานที่เก็บรักษา
 หนังสือโดยปราศจากบริการ เพื่อการคนความาเป็นแหล่งความรู้ที่มีบริการพร้อมทุกด้าน เพื่อ
 การพัฒนาสติปัญญา ในด้านการจัดดำเนินงานนั้น หอสมุดแห่งชาติมีพัฒนาการมากที่สุดในด้าน
 จำนวนหนังสือ บุคลากร และการให้บริการห้องสมุดคานทาง ๆ และรองลงไปคือแกห้องสมุด
 มหาวิทยาลัย

บรรณารักษ์อาวุโสมีผลงานที่เด่นในการสนับสนุนให้มีการศึกษาวิชาบรรณารักษศาสตร์
 ถึงระดับปริญญาโท เป็นการเปลี่ยนแนวความคิดเกี่ยวกับวิชาบรรณารักษศาสตร์จากเรื่องที่ไม่
 มีผู้ใครสนใจจะศึกษา เป็นสาขาวิชาชีพที่มีหลักสูตรสมบูรณ์ทั้งภาคทฤษฎีและปฏิบัติจนถึงระดับปริญญาโท

การยอมรับตำแหน่งบรรณารักษเป็นตำแหน่งทางวิชาการในระบบราชการ ซึ่งแต่เดิม
 ไม่มีการระบุถึงตำแหน่งราชการ เช่นนี้มาก่อน

การจัดตั้งและบริหารสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย เป็นศูนย์กลางของวิชาชีพ
 จัดเป็นผลงานร่วมกันของบรรณารักษ์อาวุโสซึ่งทุกท่านได้ผลิตตำราทางวิชาการ หนังสือ หรือ
 บทความเพื่อส่งเสริมการอ่าน ส่วนในด้านบรรณานุกรมแห่งชาติและบรรณานุกรม เฉพาะวิชานั้น

ยังไม่พัฒนาได้รวดเร็วเท่าที่ควร เพราะปัญหาในด้านพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์และการใช้เครื่องมือ
เทคนิค

การเปลี่ยนแนวความคิดของสังคมโดยใช้ระยะเวลาที่สั้นมากเช่นนี้ จัดว่าเป็นผล
ของการอุทิศตนเพื่อหน้าที่ วิชาชีพและผลของการร่วมงานกันของ บรรณารักษ์อาวุโสทั้งสิ้น

ขอเสนอแนะจากวิทยานิพนธ์ เรื่องนี้คือ

๑. ควรมีการวิจัยบทบาทของสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยในฐานะสมาคม
ทางวิชาชีพที่จะ
 - ๑.๑ สนับสนุนให้มีพระราชบัญญัติห้องสมุด
 - ๑.๒ กำหนดจรรยาบรรณของบรรณารักษ์
 - ๑.๓ จัดการสัมมนาหรือการบรรยายทางวิชาการ นอกเหนือจากการ
ประชุมทางวิชาการประจำปี เพื่อให้บรรณารักษ์รุ่นหลังได้มีโอกาสพบปะแลกเปลี่ยนประสบการณ์
กับบรรณารักษ์อาวุโสอย่างเป็นทางการ
๒. ควรมีการวิจัยเพื่อเสนอโครงการความร่วมมือมหาวิทยาลัยที่มีการสอนวิชาบรรณารักษศาสตร์จะสามารถร่วมมือกันได้อย่างไรในด้านการสอนและการวิจัยเพื่อให้เกิด
บรรณารักษ์ของมหาวิทยาลัยในประเทศไทยมีมาตรฐานทัดเทียมกัน
๓. ควรมีการผลิตบรรณานุกรมและตำราวิชาบรรณารักษศาสตร์ให้มากขึ้นเพื่อ
สนับสนุนการศึกษาระดับนี้ และเป็นการประชาสัมพันธ์ให้อาชีพนี้เป็นที่รู้จักกันด้วย

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Thesis Title The Roles of Senior Librarians in the Department of
Libraries and Librarianship in Thailand.

Name Miss Wilawan Taetunyawaragul
Department of Library Science

Academic Year I976

Abstract

The purpose of this research was to trace the development of libraries and Library Science in Thailand through the roles and contributions of the librarians who were pioneers in the profession.

The sources for this research include books and periodicals on the standards of libraries and the theories of the profession. A group of senior librarians who worked together and shared the similar experiences were interviewed to gather facts not previously collected.

This research has disclosed that it took the senior librarians twenty years to change the public concept of library as only a place where books were kept to the idea that it was a source of knowledge which excellent services for intellectual development. The National Library was most developed in number of books, professional staff, and library services, the next in line were the university libraries.

A major contribution of the senior librarians has been to encourage students to study this subject beyond the undergraduate level, and Library Science has changed from an unpopular field to as well-organized course for graduate study.

Another change is that a university librarian officially accepted as a respected member of the academic community.

The senior librarians established and administered the Library Association, and contributed texts and books on the subject in order to promote the public interest in using the library. However, the national bibliography and the subject bibliography were not correlatively developed. This was caused by the problem of copyright law as well as the lack of technical know-how.

The change of the public concept towards library and library science in such a short period of time was the achievement of the senior librarians devoted to this profession.

Suggestions :

- I. Research on the role of the Library Association of Thailand as a professional association :
 1. To encourage acceptance of a Library Law.
 2. To establish a code of professional ethics for librarians.
 3. To arrange academic programs such as seminars or lectures in addition to the annual meeting that offers the opportunity for junior librarians to meet with the seniors.
- II. Research should be done in order to find means of collaboration on teaching and research in universities that offer this subject. This should be done in order to set standards for librarians.
- III. Contributions of bibliographies and library science texts should be promoted in order to encourage the study of this subject and to publicize this profession.

มติกรรมการประกาศ

วิทยานิพนธ์ เรื่องนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเกี่ยวกับบทบาทของบรรณารักษ์อาวุโส ที่มีต่อพัฒนาการห้องสมุดและบรรณารักษศาสตร์ในประเทศไทย โดยวิเคราะห์จากผลงาน คานห้องสมุดและบรรณารักษศาสตร์ของกลุ่มบุคคลซึ่งได้รับการยกย่องว่าเป็นผู้บุกเบิกทาง แห่งความก้าวหน้าทางวิชาชีพให้แก่บรรณารักษะรุ่นหลัง และจะเป็นแรงจูงใจสำหรับผู้ที่เป็นบรรณารักษ์หรือผู้ที่สนใจอาชีพนี้

ผู้เรียบเรียงขอแสดงคารวะต่อ ศาสตราจารย์ สุทธิลักษณ์ อัมพันวงศ์ หัวหน้า แผนกวิชาบรรณารักษศาสตร์ และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ อัมพร ทีชะระ อาจารย์ผู้ควบคุม การวิจัย ซึ่งได้ให้คำแนะนำช่วยเหลือในการศึกษาค้นคว้าของผู้เรียบเรียงมาโดยตลอด และขอขอบพระคุณบรรณารักษ์อาวุโสทุกท่านที่ได้ให้ความร่วมมือในการให้สัมภาษณ์ และ ช่วยแนะนำเอกสารต่าง ๆ ประกอบในการค้นคว้าวิทยานิพนธ์เรื่องนี้เป็นอย่างดี ตลอดจน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สาวิตรี แพ่งสภา คุณทรงวิทย์ แก้วศรี บรรณารักษะห้องสมุดแห่งชาติ ที่ได้ให้ขอแนะนำและขอคิดเห็นในการจัดทำอย่างใกล้ชิด.

วิลาวณีย์ เติร์ชญูวรารกุล

ศูนย์ทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย	๗
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	๘
กิตติกรรมประกาศ	๑๑
สารบัญ	๑๒
รายการตารางประกอบ	๑๓
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาของปัญหา	1
ความมุ่งหมายของการวิจัย	1
ขอบเขตของการวิจัย	2
วิธีดำเนินการคนควาและวิจัย	2
ประโยชน์ที่จะได้รับจากการวิจัย	3
การสำรวจและงานวิจัยอื่นที่เกี่ยวข้อง	3
บทที่ 2 อาชีพบรรณารักษ์	4
ห้องสมุดและบรรณารักษ์	4
คุณลักษณะของบรรณารักษ์	7
ปรัชญาของอาชีพบรรณารักษ์	11
จรรยาบรรณของอาชีพบรรณารักษ์	16
สมาคมห้องสมุด	25
การศึกษาวิชาบรรณารักษศาสตร์	34
บทที่ 3 บทบาทของบรรณารักษ์ห้องสมุดประเภทต่าง ๆ	46
บทบาทของห้องสมุดแห่งชาติ	48
บทบาทของห้องสมุดประชาชน	57
บทบาทของห้องสมุดมหาวิทยาลัย	61
บทบาทของห้องสมุดเฉพาะ	69
บทบาทของห้องสมุดโรงเรียน	71

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทบาทของนักการศึกษาบรรณารักษศาสตร์ 75

บทบาทของนักเอกสารสนเทศ 78

บทที่ 4 บทบาทของบรรณารักษอาวุโสต่อพัฒนาการห้องสมุด
และบรรณารักษศาสตร์ในประเทศไทย 84

นางสาว กัทลี สมบัติศิริ 84

นางสาว กานต์มณี ศักดิ์เจริญ 87

นาย ลุน ประภาวิวัฒน์ 90

นาง นวนิตย์ อินทรามะ 95

นาง นิตยา จุฑามาศย์ 101

นางสาว บุญเจือ อังคประดิษฐ์ 104

นาง แมนมาส ชวลิต 107

นางสาว รัญจวน อินทรกำแหง 119

นางสาว ศรีทอง สีหาพงศ์ 1224

นาย สุข พงษ์สถิตย์ 130

นางสาว สุทธิลักษณ์ อ่ำพินวงศ์ 134

นางสาว อุทัย ทุติยะโพธิ 147

บทที่ 5 ประเมินผลบทบาทของบรรณารักษอาวุโสต่อ
พัฒนาการห้องสมุดและบรรณารักษศาสตร์ในประเทศไทย 155

บทที่ 6 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ 172

สรุปผลการวิจัย 172 ✓

อภิปรายผล 174

ข้อเสนอแนะ 179

บรรณานุกรม 180

ภาคผนวก 190

ประวัติการศึกษา 211

รายการตารางประกอบ

ตารางที่

	หน้า
1. วัตถุประสงค์ของสมาคมห้องสมุด	28
2. บทบาทของห้องสมุดแห่งชาติ	48
3. บทบาทของห้องสมุดประชาชน	57
4. บทบาทของห้องสมุดมหาวิทยาลัย	61
5. บทบาทของห้องสมุดเฉพาะ	69
6. บทบาทของห้องสมุดโรงเรียน	71
7. บทบาทของบรรณารักษ์อาวุโส จำแนกตามมาตรฐานห้องสมุดประเภทต่าง ๆ	155
8. บทบาทของบรรณารักษ์อาวุโสในฐานะ นักการศึกษาบรรณารักษศาสตร์	166
9. บทบาทของบรรณารักษ์อาวุโสในฐานะ นักเอกสารสนเทศ	168

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย